

YSA ja lääke- ja hoitotieteen termit

Eeva Kärki

Kansalliskirjasto

18.5.2011

Lääketieteen ja hoitotieteen termit YSAssa

- 48** Lääketiede. Anatomia. Fysiologia. Patologia. Tautioppi. Psykiatria.
Hammaslääketiede. Eläinlääketiede. Farmasia. Kauneudenhoito.
Hoitomenetelmät
- *n. 2300 termiä (YSA:n suurin alanmukainen ryhmä, lähes 10% koko YSAsta, kasvaa nopeasti koko ajan)*
- 73** Sosiaalipolitiikka. Yhteiskuntapolitiikka. Sosiaaliturva. Terveystieteet.
Asuminen
- *n. 700 termiä*
- 15** Biologia. Mikrobiologia. Perinnöllisyystiede. Genetiikka. Antropologia
- *n. 600 termiä*
- 09** Kemia
- *n. 500 termiä*

Lääketieteen- ja hoitotieteen termit YSAssa

- Paljon vapaan indeksoinnin sanaryhmiä
  - mm. taudit, ruumiinosat, elimet, lääkkeet, lääkeaineet, hoitomenetelmät, kemialliset yhdisteet, analyysi- ja tutkimusmenetelmät, oppialat...
  - jos Fennicassa on käytetty jotain vapaan indeksoinnin sanaryhmään kuuluvaa termiä, se otetaan YSAan
    - *huom. Fennicassa pyritään indeksoimaan ”karkeahkolla” tasolla lääketieteen väitöskirjat, ja näistä tulee paljon vapaan indeksoinnin sanaryhmiin kuuluvia asiasanoja*

Hakuteoksia, sanastoja

(punaisella YSAn tärkeimmät lähteet)

- **Lääketieteen termit**, Risto Haarala (Lääketieteen termien toimituskunta)
- **MeSH, FinMeSH**
- Hoidokki
- Tautiluokitus ICD-10
- **Biologian sanakirja**
- Google
- Kielitoimiston sanakirja
- Terveyden ja hyvinvoinnin ontologia TERO

Lääketieteen termit

- 5. painos (v. 2007)
- verkkoversio (lisenssi)
- uusimmat käsitteet: otetaan yhteys Risto Haaralaan
- erittäin tärkeä lähde: termien muodot, määritelmät

MeSH/FinMeSH, Hoidokki

- MeSH/FinMeSH
  - erilaisia versioita: ONKI-palvelu (ei ajantasainen), Termix
  - termien muodot
  - termien väliset suhteet
- Hoidokki
  - YSAn ylläpidossa käyttö vähäistä
  - ongelma: Hoidokissa runsaasti sanaliittoja
    - *esim. hoitotyön kirjaaminen, hoitotyön johtajat, sairaalan tietojärjestelmät*

Tautiluokitus, Biologian sanakirja, Google, Kielitoimiston sanakirja

- Tautiluokitus ICD-10
  - YSAn ylläpidossa käyttö vähäistä
- Biologian sanakirja
  - tärkeä, termien muodot, määritelmät
- Google
  - uudet käsitteet, termit, määritelmät
- Kielitoimiston sanakirja
  - ns. yleiskielen lääketieteen termistö (esim. lastentaudit, naistentaudit)
- Terveyden ja hyvinvoinnin ontologia TERO
  - YSAn ylläpidossa käyttö vähäistä

Ongelmia YSAn ylläpidon kannalta

- Uusista käsitteistä ei ole suosituksia hakuteoksissa eikä tesauroksissa/ontologioissa
- Ristiriitaiset suositukset , sanaliitot
  - esim. Lääketieteen termien ja MeSH/FinMeSHin suositukset ovat joskus ristiriidassa keskenään
    - *immuunisairaus (Lääketieteen termit)/immuunijärjestelmän sairaudet (MeSH/FinMeSH); autoimmuunisairaudet (Lääketieteen termit, YSA)/autoimmuunitaudit (MeSH/FinMeSH)*
- ”Virallisen” lääketieteen termistö poikkeaa yleiskielen termistöstä
  - YSAn otettu ns. epävirallisia tautiryhmien nimiä
    - *lastentaudit, muistisairaudet...*
  - vierasperäinen/suomenkielinen muoto
    - *varsinkin 80-luvun ja 90-alkupuolen termistössä YSAssa suomenkielisiä muotoja: oftalmologia/silmätautioppi, onkologia/kasvainoppi....*
- ”Virallisen” lääketieteen termistössä epäkorrekteja muotoja
  - esim. sukupuolenvaihdos, sukupuolen käänteistäminen/sukupuolenkorjaus, transeksuaalisuus/transsukupuolisuus

YSA, YSO, ONKI-palvelu (1)

- YSA, Allärs/ONKI: ajantasainen (päivittyvät joka yö, huom. VESA päivittyy kerran viikossa)
  - epäselvää, kuinka ajantasaisia ONKI-palvelun muut asiasanastot ja ontologiat ovat...
- YSA ja Allärs tulevat olemaan pian saatavilla myös raakadatana (avoimen datan periaate) kun tähän saakka niiden termit ovat olleet haettavissa vain yksitellen
  - ONKI-palvelimelle tulee ladattava XML-tiedosto, Creative Commons Attribution lisenssin puitteissa sitä voi kuka tahansa käyttää
- YSO: puuttuu n. 300 YSAn asiasanaa (tänä vuonna YSAan otetut) + kaikki paikannimet

YSA, YSO, ONKI-palvelu (2)

- YSOssa sisällöllisiä ongelmia mm.
  - YSO-kehikon monitasoisuus ja tarkkuus
    - *aiheuttaa epäloogisuutta käsitteiden sijoittamisessa kehikkoon (varsinkin ”ei-konkreettisten” käsitteiden osalta)*
  - sanojen monimerkityksisyys
    - *ilmaistu lisämääreellä, esim. kaanonit (ohjeet), kaanonit (sävellykset) jne.*
    - *osassa sanoissa on mukana lisämääreitä, osassa taas ei, vaikka olisi syytä olla...*
  - hierarkioiden sitovuus (entä jos sanaa joudutaan käyttämään muussa merkityksessä kuin ontologian tarjoamassa...)
  - englanninkieliset termit tarkistettava (melko runsaasti vääriä käännöksiä erityisesti termeissä, jotka on otettu YSAan ennen v. 2007)
- YSOa ei voi tällä hetkellä käyttää eikä hyödyntää kirjastojärjestelmissä
- ONKI-palvelu
  - nopeutunut, mutta ei vielä ongelmaton (pieniä bugeja löytyy aika usein, YSAn alanmukaisten ryhmien selaus melko mahdotonta)
- FinnONTO-projekti loppuu alkuvuodesta 2012, YSO:n ja ONKI-palvelun jatkoylläpito tällä hetkellä ratkaisematta